

Patrimoni cultural

El museu de trens a Vilanova, un trist magatzem de ferralla

El que podria ser el millor museu de la història del ferrocarril a l'Estat espanyol dorm sota la pols i el rovell a l'antic dipòsit de màquines de vapor de RENFE de Vilanova i la Geltrú. Vint-i-tres locomotres i deu vagons d'època, d'un valor històric i cultural incalculable, esperen i mereixen temps millors.

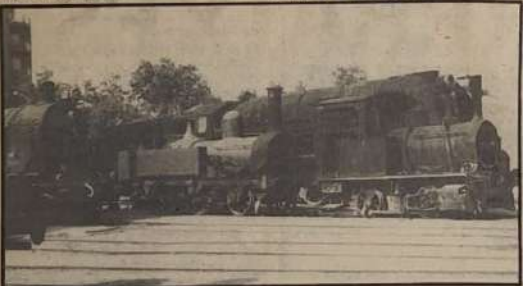
L'any 1972, Barcelona fou la seu del XIX Congrés del MOROP (Associació Europea d'Amics dels Ferrocarrils) i amb aquest motiu RENFE muntà una exposició de material ferroviari d'època que tenia emmagatzemat en un dipòsit de Vilanova, aprofitant que era fora de servei.

Acaba el congrés i RENFE s'adona que allò pot convertir-se en exposició permanent o museu. Durant un any, fins al 1973, el dipòsit restà obert i els visitants anaven en augment. Però, inesperadament, RENFE tancà, al·legant manca de pressupost. Des de llavors, el que podia ser un museu del transport s'ha quedat reduït a un magatzem a l'aire lliure, exposat a les inclemències i al pas del temps.

El silenci per resposta

A partir de l'any 1974, l'Associació d'Amics dels Ferrocarrils de Barcelona ha fet repetides gestions perquè tornés a reobrir el dipòsit de Vilanova, sense cap èxit. La diputació de Barcelona, quan Samaranch n'era el cap, donava el silenci com a resposta cada cop que l'Associació li adreçava una carta interessant-se pel museu, i el mateix es pot dir de l'antic consistori de Vilanova, com si allò no passés a casa seva.

L'única entitat que almenys responia a les crides dels amics del tren era la RENFE, per dir sempre la mateixa contestació: que no tenien el pressupost necessari.

Entre les dues màquines, dos-cents vint-i-cinc anys d'història que lluiten contra la meteorologia.

Segons Josep M. Sasplugas i Savall, president de l'Associació d'Amics dels Ferrocarrils de Barcelona, «el valor del material dipositat a Vilanova és incalculable. Algunes peces són úniques al món. Cal considerar també el seu valor històric i cultural, entenent el tren com a propagador de l'era industrial.»

«Han de ser les forces del país —afegeix Josep M. Savall— qui pressionin els ministeris de Cultura i de Transport per reconvertir el magatzem en un museu. A l'Estat espanyol hi ha el material suficient per a fer dos o tres museus del transport de qualitat, a l'estil del que els francesos tenen a Mulhouse, per exemple.» Actualment només hi ha un petit museu d'objectes ferroviaris a Madrid.

Només per enlluernar

Un sol cop s'ha obert el dipòsit de Vilanova després de la clausura de l'any 1973. Fou amb motiu de la visita d'una representació de la Industrial Railway Society britànica, l'any 1975. En aquella ocasió, quan ja el pas del temps havia fet els seus efectes sobre les instal·lacions i el material, les autoritats ferroviàries feren una neteja superficial que permetés ensenyar el dipòsit sense haver d'amagar la cara.

Una nota de RENFE de l'època deia que «amb motiu d'aquesta visita, s'han fet una colla de treballs d'agencament del recinte de l'antic dipòsit de locomotors vilanovès».

on hi ha instal·lada la col·lecció més important de material ferroviari existent a Espanya.

Abans de les eleccions municipals, l'antic consistori vilanovès tingué una entrevista amb el president de la Generalitat i amb el president del consell de RENFE i representants del ministeri de Transport amb vista a prendre una decisió sobre la qüestió que mai no acaba d'arribar.

Calen vint-i-cinc milions

El museu de Vilanova podria autofinanciar-se amb el preu de les entrades del públic, però, segons l'Associació, caldrien uns vint-i-cinc milions de pessetes per a tornar-lo a condicionar i fer-hi els retocs mínims. Vilanova, en aquest cas, reuniria dues condicions essencials: la seva tradició ferroviària com a nus de comunicacions per tren i el fet que les instal·lacions són reals.

L'Associació voldria que el magatzem de Vilanova fos un museu viu, amb centre cultural i possibilitat de fer anar les màquines i els vagons en moments determinats. El problema d'aquest moment és doble: d'un cantó, no hi arriben més peces, cosa que fa pensar que cert material, a mesura que s'envelleix, va a parar al magatzem de ferralla i, de l'altre, que les màquines i els vagons de Vilanova es van fent cada cop més difícils d'atenció. «I el material que es perd —diuen els de l'Associació— el perdem tot i per sempre.»

Joan Nogués

Foto: Robert

Dades per a una història

Des de la més antiga màquina dels ferrocarrils de l'Estat, que pertanyia a la Companyia dels FC de Barcelona a Martorell, construïda a Anglaterra el 1854, fins a la darrera locomotora de vapor que deixà el servei actiu el 1975, Vilanova allotja, sense saber-ho, la història del tren.

Hi ha una popular «Santa Fe», de 213 tones de pes, i un tipic cotxe de l'oest, construït el 1878 als Estats Units per a la línia de Barcelona a Vilanova i fet totalment en fusta, des del bastidor fins al «bogí» o carretó.

Era costum de l'època posar un nom de pila a les màquines. Així hi trobem els de «Perruca», «Tarraco» o «Confederació». Aquesta darrera, en unes proves fetes per RENFE el 1957, va arribar dos cops als cent trenta-cinc quilòmetres per hora amb una càrrega de prop de cinc-cents tones.

La «Santa Fe», la primera a l'esquerra. Dues-cents trenta tones en repòs.

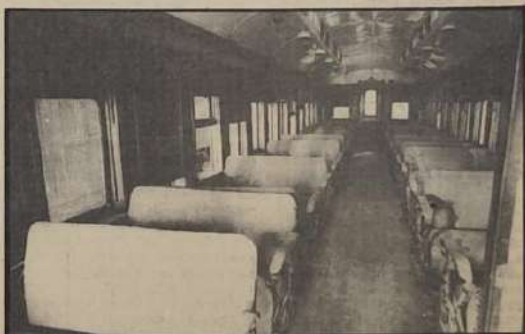
L'associació d'amics dels ferrocarrils de Barcelona

Si Barcelona fou la ciutat pionera de l'Estat pel que fa al ferrocarril, no és gens estrany que també aquí es creés la primera associació d'amics dels ferrocarrils, l'any 1944, en una sala del Col·legi d'Enginyers.

L'associació s'instal·là després en el segon pis del pati exterior de l'estació de França, local que ocupa en l'actualitat, en una sala de vuit-cents metres quadrats logada a la RENFE. Allà, tres cops per setmana es reuneixen una bona colla dels cinc-cents quaranta socis a fer anar els trens amunt i avall de les maquetes.

President i secretari de l'associació somrien quan els dic que allò em sembla un joc. Verdaderament cal reconèixer que els aficionats s'ho prenen seriosament, que els trens surten i entren a l'hora, s'aturen als senyals, fan llum i alguns fins i tot treuen fum, i que algunes maquetes reproduïxen a escala escenaris reals com el baixador de Molistrol.

Una de les maquetes té vint-i-cinc metres de llarg —la més gran de l'Estat espanyol— i les nombroses vies que la recorren en totes direccions són massisses i construïdes artesanalment, a diferència de les miniatures comercials en què són buides i fetes en sèrie.

Un cotxe de viatgers de l'oest americà de final del segle passat. Com a les pel·lícules, i a Vilanova i la Geltrú.

Alguns socis es fan els mateixos les miniatures; reproduïxen fidelment l'original. N'hi ha que col·leccionen material divers ferroviari o segells relacionats amb el tema. L'associació disposa d'una biblioteca de més de cinc-cents volums tots relatius al món dels trens, a més de material divers com bitllets, fanals, campanes, indumentària, etc.

Es dona el cas curiós de maquinistes de trens de veritat que, en acabar el servei, van a l'associació a fer voltar les miniatures. A la sala arriben els socis dels combis de l'estació de França, visible a través d'algunes finestres.

A l'entrada, un gran cartell amb la foto d'una màquina convidava els associats a col·laborar a comprar-la: tres-cents trenta mil pessetes a recollir entre tothom, el mateix preu pel qual seria venuda com a ferralla pels Ferrocarrils de Catalunya. L'associació disposa dels seus propis trens de debò, costejats entre tots: tres locomotors de via estreta del FFCC i tres cotxes de viatgers, actualment aixoplugats a Sant Boi en un local cedit pels veïnedors.

El seu més gran desig seria d'exposar el material al públic en general i de fer funcionar aquest material en ocasions determinades. De divulgar, en definitiva, tot el que fa referència al món dels trens.

L'HORA

El setmanari de Catalunya

Feminisme a tota pastilla. Taula rodona amb Anna Balletbó, Mireia Bofill, Maria Dolors Calvet, Lidia Falcón i Rosa Grisó, per FRANCESC BAIGES.

Mestres, satisfaccions i desencisos. Present, passat i futur de l'ensenyament, per ALBERT MORENO.

Oriol Pi de Cabanyes dues o tres coses sobre el desencís. Entrevista de XAVIER FEBRES.

Continua la publicació de treballs del PRIMER CONCURS INFANTIL L'HORA.

A més a més les seccions habituals de Pedro Altares, Marta Mata, Enric Bañeres, Josep M. Baget, Ramon Barnils, Josep Martí Gómez, Montserrat Nebot, etc.

Una manera NOSTRA d'informar

FARMACIES

BARCELONA

OBERTES DIA I NIT
de les 9 d'avui a les 9 de demà

(NOMES AMB RECEPTA MEDICA)

CLANXET. — Rvd. Josep Bundo, 26 - Font Fargas.
COMAS. — Rosselló, 215 - Balmes.
DUC. — Av. Felipe II, 185-188 - Pl. Congrés.
GARCIA. — Gral. Mengota, 20-24 - Pg. V. Hèro.
GASTO. — St. Quini, 30 - Indústria.
LOPEZ. — Ciceró, 12 - Zumalacárregui.
MASSANES. — Basse de Peguera, 129 - Ciutat Meridiana.
MATHEU. — Escorial, 23 - St. Lúcia.
MONTERRAT. — Misa de la Glòria, 95 - Cantera.
PEDEMONTE. — Lluçanet, 9 - Teulada.
ROSET. — Deu i Mata, 96 - Entença.
SEGUI. — Pl. Moisés Clapés, 9 - Av. Meridiana.
TORRAS. — Berran, 60 - Pça Figuerola.
TURRELL. — Pastor, 1 - Carr. Carmelo.
VENTURA. — Viladomèn, 168 - Mallorca.
VERDURA. — Pça del Pi 5 - Església.
VILA. — Pça. Gral. Mola, 1 - Av. Generalísimo.
VILARRUBIA. — Spt. Cor. II - Carrers Mercat Sarrià.
ZALACAIN. — Pg. Vallera, 194 - Merc. Guineueta.

BARCELONA

OBERTES DIA I NIT

de les 9 d'avui a les 9 de demà

(NOMES AMB RECEPTA MEDICA)

ARBESTAIN. — Celdaró de la Barca, 88 - Carnaló.
ARRANZ. — Còrsega, 526 - Marina.
AVILES. — Pça. Comercial, 9 - Born.
BENAVIDES. — Ferriandria, 49 - Llana.
BLAZQUEZ. — Miguel Badia, 12-14 - Barrera Clínica Quirón.
CASALS. — Via Augusta, 276 - Tres Torres.
ESPINOSA. — Portaferrissa, 1 - Rambles.
FRISCH. — Cardenal Reig, s/n. - St. Ramon Nonato.
GARCIA. — Guadiana, 39 - Santa.
GRANDE. — Aranya, 108 - Plujón.
GUILLÉN. — Milla i Fontanella, 12 - Còrsega.
JO. — Marçques del Duero, 131 - Cinema Amèrica.
MARTI. — Via Augusta, 103 - Lluçanet.
MARTINEZ-QUINTANILLA. — Baren. Plau, 27 - P. Tra.
MENDO. — Lope de Vega, 262 - Guipúzcoa.
SABATE. — Dr. Sampson, 103 - St. Narcís.
SAGUES. — Amèrica, 47 - Rambla Velar.
SOLANA. — Girona, 90 - Aragó.
SOLDEVILA. — Sabadella, 5 - Pg. Maragall, 312.
VALENTINES. — Góngora-Almagro - Verdum.
VIVES. — Lluç, 305 - Marengo.

Agenda

BALSARENY. — 19: recital de cançons popular organitzada pel Cercle Cultural amb els Sis d'Aquí i Els Esquirols a la plaça de Roc Garcia.

ESPARREQUERA. — 9: a partir d'aquesta hora diferents actes de la festa major. Concurs de pintura ràpida pels carrers de la vila, 25è concurs estatal de fotografia, concurs de tir al plat, gimcana motorista a la font del Torrent Mai, etc.

12: gran cercavila amb aplec de gegants i capgrossos, castellers, ball de dimonis i sardanes.

Demà

BARCELONA. — 17: presentació del llibre «El caso Serogni» als locals de l'Associació de la Premsa organitzada per la Mesa del Frente Amplio de Uruguay (rambla Catalunya, 10).

19.30: col·loqui debat sobre «Refugiats a Espanya», al Col·legi d'Apel·ladors (Bon Pastor, 5).

ESPARREQUERA. — 10: cursa ciclista sortint del carrer dels Arbres.